

fattelse, der har raadet hos alle Partier, af dette specielle Spørgsmaal kunde forplante sig til ogsaa at gælde andre Virksomheder, thi fordi et Menneske driver en Virksomhed, som i sig selv er samfundsnyttig, er det jo ikke altid afgjort, at den drives paa samfundsnyttig Maade, og derfor er det Samfundets Ret og egentlig dets Pligt overfor dem, det gaar ud over, at øve Kontrol. Ud fra denne Tankegang havde jeg ogsaa ventet mig, at Regeringen vilde have fremsat det saakaldte Trustforslag, som har været fremme paa tidligere Rigsdage, idet det ikke kan omtvistes, at ogsaa paa andre Omraader vil Kontrol være nødvendig.

Der siges i § 7, at der skal være Kontrol med de Byggeforetagender, hvortil Statstilskud eller Statslaan bevilges eller søges; derunder ogsaa Kontrol med, at Opførelsen sker uden uforødent Ophold og til rimelig Pris. Den højtærede Minister nævnte nogle Eksempler paa saadanne Ophold og omtalte, at der paa en enkelt kommunal Bygning skulde have været 21 Standsninger, paa en anden 19 o. s. v., og Ministeren vilde fastslaa som noget generelt, at Opførelsen i Almindelighed her i København varede dobbelt saa længe som ellers. Om disse Paastande holder Stik, tør jeg ikke afgøre. Man skal altid være lidt forsigtig med saadan i al Almindelighed at slynge ud, at det og det har været Aarsagen til en Forsinkelse. Naar der f. Eks. har været 21 Standsninger paa en Bygning, kommer det jo an paa, af hvilken Art Standsningerne har været, hvad der har været Aarsagen, og hvor længe de har været. Drejer det sig om Bagateller, f. Eks. et Skænderi, hvor der saa stiftes Fred, og det hele varer et Par Timer, er det ganske vist en Standsning, men ikke en Standsning, som paavirker Byggeforetagendet i væsentlig Grad. Og der kan være mange af den Slags Ting, som maaske et nidkært Medlem af Samfundet noterer op, saa han kan pege paa, at der var saa og saa mange Standsninger, men naar man ser paa de enkelte Standsningers Art, viser det sig, at der er en mere naturlig Forklaring, end de ukyndige ved første Øjekast vilde finde. At der har været lukket af Fagforeningen for Tilgang til København, ved jeg ikke; jeg kender heller ikke Aarsagen, hvis det har været Tilfældet, men ogsaa det vil vistnok finde en naturlig Forklaring. Og at man til en stor Bygning kun skulde have kunnet faa to Murersvende, ja, det vil jeg sige lyder utroligt. Der er imidlertid forskellige Aarsager til, at Byggeriet bliver dyrere, end det var tidligere. Fordyrelsen fremkommer ikke blot paa Grund af Materialernes stigende Pris og

paa Grund af Arbejdslønnens Stigning. Det er for Resten erkendt f. Eks. af en Haandværksmester i det andet høje Ting, at det ikke er Arbejdslønnens Stigning, der i særlig høj Grad fordyrer Byggeriet; der er ogsaa andre Grunde; der er for det første Financieringen, Renteydelsen, hvortil kommer, at Kreditforeningernes Grænse for Laan nu kun er $\frac{1}{3}$ af Bekostningen, medens den før har været højere. Paa Grund af Kurstabet bliver den effektive Rente ca. 6 pCt., hvad der selvfølgelig kan siges at være for meget for et almindeligt Foretagende, naar ogsaa de øvrige Udgifter: Skatter o. s. v., kommer til.

I dette Lovforslag er ogsaa behandlet Spørgsmaalet om Tilskud, og jeg maa sige det samme, som er sagt tidligere, at jeg finder de Tilskud for lave. Københavns Kommune er, kan man sige, ikke blot gaaet frivilligt med, men den er tvunget af Forholdene til at gaa i Spidsen for Boligbyggeriet, idet Kommunen har maattet gøre prisværdige Forsøg paa at skaffe Lejligheder til de husvilde; og det er ikke saaledes, at det er Bybefolkningen alene, der her forøges, men der er en stor Tilgang udefra. Naar Københavns Kommune saaledes stadig bliver udsat for stærkt Tilløb udefra, synes jeg, at man fra den øvrige Offentligheds Side — og jeg tænker her særlig paa Staten — har en Pligt til at træde hjælpende til i ganske særlig Grad, fordi man i København har været nødt til at opføre saa mange Boliger, som sket er. I en Skrivelse, som findes opført blandt Bilagene, meddeler Københavns Magistrat, at der i Halvaaret November 1919—Maj 1920 har været en Tilvækst af ikke mindre end 14 000 Indbyggere her i København. Den almindelige Stigning er ellers 1 pCt. aarlig, altsaa $\frac{1}{2}$ pCt. i $\frac{1}{2}$ Aar. Hvis vi nu vil regne Københavns Befolkning til det meget høje Tal 600 000 Indbyggere, skulde den altsaa i Løbet af 1 Aar være forøget med 6 000 eller med 3 000 i $\frac{1}{2}$ Aar. Indbyggertallet er imidlertid, som nævnt, forøget med 14 000 i $\frac{1}{2}$ Aar, der er altsaa en Tilvækst udefra, som man maa regne til at være 11 000 mere end den normale Tilvækst. Dette er et meget alvorligt Fingerpeg, synes jeg, og det kan da ikke hjælpe, at man skærer alle Kommuner over een Kam og ræsonnerer saaledes: vi tager et Gennemsnitstal og bevilger det og det Laanetilskud, maaske i Forhold til Indbyggerantallet. Der er for Københavns Vedkommende ganske særlige Forhold, som gør, at Tilstrømningen hertil bliver saa overordentlig stærk. Derfor forekommer